СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 56. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 10. марта, 1926.

VOL. XXXIV. No. 56. Jersey City, N. J., Wednesday, March 10. 1926. THREE CENTS.

ВИБУХ У КОПАЛЬНІ

РОВНОВК, Верджінія, 9. марта. — Вчора вечером наступив у копальні вугля ч. 5. підприємства Креб Орчард Імпрувмент Ко. страшний підземний вибух, який захопив під землею 69 робітників, Ратункові відділи добули досі живих 37 робітників. За життя решти ратункові відділи висказують поважні побоювання.

НОВІ БІЙКИ ПОЛІЦІЇ ЗІ СТРАЙКАРАМИ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 9. марта. — На границі межи містами Клифтоном а Пасейком прийшло нині знова до бійок межи поліцією а страйкуючими робітниками місцевих ткальняних фабрик.

Поліція пробувала розганяти робітників, які йшли за страйковими пикетами поперед фабрику, викрикуючи до працюючих робітників, „Стид і ганьба" та „Скеби". Сим разом поліція вже не вживала палок, але, як кажуть страйкарі, послугувалася кулаками.

Страйкові провідники стараються наклонити робітників ткальняних фабрик з Петерсону прилучитися до страйку.

УРЯД ЗА БУДОВОЮ НОВОГО КАНАЛУ.

ВАШИНГТОН, 8. марта. — Федеральний уряд заявився за пляном викопання глибокого каналу через нюйорський стейт, по котрому великі морські кораблі моглиби діставатися з Великих Озер на Атлянтійський океан.

Плян сього каналу піддав стейтовий нюйорський уряд. Мавби він починатися від ріки Гудсону коло міста Коговз, лучити міста Скенектеді, Амстердам, Форт Плейн, Лител Фолз, Могок, Геркимер, Іліон, Ютику, Орискені, Ровм, Фултон та Освіґо, де він входивби в озеро Онтеріо.

Федеральний уряд заявився за сим каналом і з торговельних причин, вважаючи його дуже важним средством комунікації західних стейтів з океаном, і з військових причин, вважаючи його важною частю „краевої оборони".

СЕНАТ ЗА ВИНАЙМОМ ФАБРИК НА МАСЕЛ ШОВЛЗ.

ВАШИНГТОН, 8. марта. — Сенатори ухвалили нині 51 голосами проти 26 віддати фабрики та землі на Масел Шовлз на винайм приватним підприємцям, які заплатять найвисшу суму при конкурсі. Пропозиції мають бути предложені до 26-го квітня.

СМЕРТИ ВІД ВУГЛЯ І ҐАЗУ.

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Один мешканець дільниці Бронкса, вернувши вечером домів, застав всю свою родину зачаджену чадом, що добувався з печі, в котрій родина палила мягким углем. Батько родини сейчас кинувся телефонувати до лікаря, але, як лікар йому відповів, він міг лишень подати своє імя й додати, „моя вся родина хора." При тих словах він упав і стратив притомність. На його щастя лікар догадався, де він живе, та пішов чим скорше до його мешкання. Не діставши ніякої відповіди на довге дзвонення, він дістався до хати через вікно, а побачивши всю родину обімлілу, визвав один шпиталь. При помочи пулмотора привернено до життя батька й матір, але їх мала дитина вже була нежива.

Один портер зелізниці Лаковани, вернувши домів з роботи, застав всю свою родину, зложену з 4 осіб, неживу від світляного ґазу, що добувався з ґазової кухні.

ОСТОРОГА ПЕРЕД ВЕСНЯНОЮ ПРОСТУДОЮ.

НЮ ЙОРК, 9. марта. — Нюйорський уряд здоровля видав публичну осторогу перед кором, інфлюенцою та запаленнем легень, які серед весняної змінної погоди прибирають деколи просто пошесні розміри.

Уряд остерігає всіх мешканців, щоби вони остерігалися кашляти або пчихати, не закриваючи рота й носа хустинкою.

За послідні два тижні було в сьому місті понад 400 випадків смерти від згаданих недуг. В шпитали Белвю захоріло на них 50 шпитальних послужниць, котрих там є 500.

ПРИХИЛЬНИКИ ПРОГИБІЦІЇ БОЯТЬСЯ СЛІДСТВА НАД ПРОГИБІЦІЄЮ.

ВАШИНҐТОН, 9. марта. — Прихильники прогибіції в сенаті не дали противникам прогибіції ухвалити резолюцію, що сенат має почати над прогибіцією вичерпуюче слідство.

Начальник прогибіційного уряду зарядив остру нагінку проти бутлеґерів, що торгують вином і пивом.

Мені Кеслер, котрого славлять як найбогатшого бутлеґера в Америці, признається публично в однім тижневику, що він раз продав ладунок горівки, який ще находився на кораблі, три милі від берега, та заробив на сьому близько три чверти міліона долярів.

ОБЕЗПЕЧУВАТИСЯ ТРЕБА НА ЧАС.

СОМЕРВИЛ, Ню Джерзі, 8. марта. — Рада тростісів місцевої першої методиської церкви мала нині відбути збори, щоби застановитися над тим, чи не підвисшитиби обезпечення від огню, яке власне тепер вийшло. Засіданне не відбулося, бо церковний сторож, напалюючи церков для зборів, напалив її так, що в церкві повстав огонь, який знищив церковний будинок.

ВТРОЇВСЯ МИМОВОЛІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й. 8. марта. — Місцевий банкир Френк Гемилтон Дейвис, який хорував від довшого вже часу, отроївся нині мимоволі, взявши місто свого ліку якогось ліку для собаки, в якому була сильна доза аршенику. Двогодинні зусилля лікарів не потрафили вратувати його від смерти.

РЕФОРМА КИЇВСЬКИХ ЯРМАРКІВ.

Славний ще перед війною київський ярмарок мав тоді виключно контрактовий характер. На ньому складали умови й заключували контракти про купно-продаж найріжнороднійших товарів. А брали в ньому участь не тільки російські, але й европейські та американські купці і промисловці. Радвлада відновляючи передвоєнну традицію київських ярмарків, надала їм не контрактовий, але чисто товаровий характер. На ярмарки доставляли переважно всі загально-союзні фірми і трести свої товари. Закордонні товари доставляли, очевидно, не закордонні фірми та підприємства, а Внешторг. Були це переважно фабричні вироби й мануфактура, що мали на тих ярмарках все найбільший попит.

У цьому році радвлада прийшла до переконання, що київські ярмарки слід перемінити з товарових на зразкові. Замісць спроваджувати на них цілі маси товарів і на місці їх продавати, будуть поодинокі підприємства виставляти лише зразки своїх товарів. На основі зразків будуть заключати контракти купна-продажі. В цьому році ярмарки матимуть ще мішаний характер, але на слідуючий рік вони матимуть виключно характер вистави товарових зразків. У цьому напрямі пішла радвлада слідами західньо-европейських анальоґічних ярмарків, що мають зразково-контрактовий, а не торговельно-товарови характер.

На ці ярмарки слід би звернути належну увагу й нашій кооперації. Може участь у них довелаб до якогось постійного контакту з тамошньою українською кооперацією! А це є не тільки бажане, але й корисне!

І ДЕРЕВА МАЮТЬ СЕРЦЕ.

Індійський вчений природник на зібранні вчених доказував з досвідами, що ростини мають не тільки нервову систему, але й зовсім добре розвинену систему мускулів. На основі ріжних досвідів він прийшов до переконання, що ростини мають серце. Свої досліди в цьому напрямі робив він при помочи електрики.

РЕДУКЦІЯ УРЯДНИКІВ В ГРЕЦІЇ.

Диктатор Греції, ґенерал Панґальос, видав розпорядок, силою якого звільнено з посад 20.000 урядників. Це дуже великий процент зредукованих, коли зважити, що Греція має всіх урядників не більше як 100.000. Розпорядок цей видано задля ощадности.

ВИСТАВКА КНИЖНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА 1925 Р.

Редакція „Славянської книги" улаштовує в Празі 8—10 березня виставу книжної продукції 1925 року, на якій будуть такі відділи: ровійський, український, білоруський, чеський, periodica, Rossica й ин. Редакція просить видавництва, редакції авторів надіслати експонати на адресу:

F. Mansvetov, Praha-Starasnice. „Na Klinku", c. 448.

ЯКИЙ МАЄТОК ЛИШИВ ПОЛЬСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК РЕЙМОНТ?

Умерший недавно польський письменник Реймонт мав добре загосподарований земський маєток Кулачково з гареою палатою. За перше видання своєї повісти „Мужики" в Америці дістав 30.000 долярів. (?) Опріч того дістав нагороду Нобля. Загалом лишив він понад міліон золотих маєтку, який записав своїй жінці.

ЗІЗД РАБІНІВ З ЦІЛОЇ ПОЛЬЩІ.

Дея 8. лютня почався в Варшаві зїзд рабінів з цілої Польщі. В зїзді бере участь коло 150 делеґатів. Президія зїзду запросила великого приятеля Жидів, міністра освіти Станислава Ґрабского.

ВИБУХ В БЕРЛІНІ.

В центрі Берліна вибухла ґазоліна в одному складі. Вибух знищив цілий будинок, вбив 12 людий і ранив 32. Причиною вибуху була неосторожність власника, який зайшов до складу бензини з запаленим циґаром.

ДИВОГЛЯДИ.

Німецька фахова ґазета „Берзенблят дес дайтшен Бухгандельс" адресована до книгарні Наукового тов. ім Шевченка пролежала у польській цензурі... 2 місяці. Справді небезпечна книжка.

ДЕ ПІДДУБНИЙ БУДЕ БОРОТИСЯ.

САВТ РІВЕР, Н. ДЖ.

10. марта, **Піддубний** бореться в Савт Рівер, Н. Дж., у Ст. Мері Гол, 38 Джексон Стріт.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

11. марта, **Піддубний** буде боротися в Перт Амбой, Н. Дж. в українській гали, 752 Стейт Стріт.

ШІКАҐО, Ілл.

16. марта в українській кольонії в Шікаґо, Ілл., будуть мати нагоду бачити **Піддубного,** котрий буде боротися в Шейнгофен Гол, коло Ашлянд і Дивіжен стріт. Виступ **Піддубного** в Шікаґо викликав велике зацікавленне.

Борба в Ню Гейвен, Конн., відбудеться 15. марта в Мюзік Гол, 117 Корт Стріт. В головній парі буде боротися український силач Єрмак, котрий має велику повагу у публики.

САНІТАРНА СЛУЖБА В МАРОКУ.

Про санітарну службу в Мароку складає один лікар докладний звіт у лікарській часописі „Presse Medicale". Отже у теперішній війні з Ріфанами ужито вперве на більші розміри до транспорту ранених літаків. З цілого північного фронту спроваджувано усіх тяжко ранених (а була це пята частина усіх ранених) до лічниць у Фезі, Мекінес і Таза літаками. По більшій части транспорт відбувався в однім етапі; велику частину тих ранених можна було таким способом таки того самого дня перевести до лічниці і оперувати. А це зі зрозумілих причин мало великий вплив на зменшення смертности, яка виносила лише 3 проц. По оголошеним звітам усі ранені без виїмку виразили своє найбільше вдоволення з такого легкого способу переношення їх.

ЩЕ НОВІ РЕПУБЛИКИ НА УКРАЇНІ?

Московський рад. уряд з великою послідовностю обкроює Україну на кордонах і обезсилює її внутрі ріжними републиками й автономними районами. Ґазета „Всхуд", що виходить у Здолбунові, доносить, що на Україні має повстати ще дві нові републики — жидівська і — польська, які „є в стадії орґанізації, т. є. творення національних округ шляхом примусової кольонізації й переселення". — Виходить — примусово творять всякі „републики".. Здається — не трудно відгадати на що це.

ЧУДАК-УЧИТЕЛЬ.

Живе в Раві Руській, звільнений з посади ґімназійний учитель Цюрупайлович, який має жаль до своєї вищої влади, що відобрала йому засоби до життя з незрозумілих причин, а також до цісаря Вільгельма, що „спричинив" останню війну. Преса згадувала у свій час про його сензаційний жест, що половину своєї плати відступив у користь цісаревої Зити. Цей чудак є завзятущим математиком, як це звичайно буває в царині теорії. Він твердить, що знайшов розвязку на славне твердження Фермата, француського письменника, за яку ґетінґський університет призначив у 1918 р. 100.000 зол. марок нагороди. Зі своєю розправою звертався він до ріжних видавничих фірм на чужині та до наукових товариств, але ніде не хотіли її видати. Коли раз спровадив собі з Німеччини кільґрам арсеніку, йому робили такі труднощі, що він написав до міністерства жалобу, що „митовий уряд поводиться мов ступайки". І за це образились! Таксамо, як за повідомлення міністерства у Варшаві, що хоче помогти цісаревій Зиті, яка є в нужді. Нині він не має засобів до життя і звернувся з листом до Вільгельма в Дорні, щоб виплатив йому 3.000 долярів відшкодування за шкоди, спричинені війною.

БЕЗГОЛОВЄ В ЛІЗІ НАРОДІВ У ЖЕНЕВІ

ЖЕНЕВА, 8. марта. — Сьогодня відбулось перше засіданнє надзвичайної сесії Збору Ліґи Народів.

Отворив його Японець барон Ішії, кажучи, що сесію скликано нароком для приняття до Ліґи Народів великої німецької нації.

Відтак вибрано головою Збору бувшого премієра Португалії д-ра Алфонса да Косту.

По виборі окремих комісій для справи приняття Німеччини до Ліґи сесію відложено до середи. На тій сесії Німеччина має бути принята до Ліґи, а відтак Рада Ліґи має її вибрати на опорожнене місце в Раді.

Та власне ся остання справа викликала безголовє в Лізі Народів.

Сюди зїхались представники 50 держав, котрі дорікають великим державам, що наперед не пересварились і не погодились, але покликали їх на свідків сварні і безголовя.

Франція, яка викликала сварню, тепер має теж у себе домашнє безголовє і покищо не бере участи в тутешньому міжнародньому безголовю.

Другі аліянти хотять додержати приреченнє Німеччині, але одночасно хотять теж догодити Франції, яка випихає проти Німеччини Польщу.

Еспанія і собі не хоче уступити і домагається далі свого місця в Раді Ліґи Народів, а за нею тесаме домаганнє і собі підносять Бразилія і Китай.

Німецька делеґація спокійно приглядається сьому безголовю і вижидає приняття в члени Ліґи і її Ради, кажучи, що як буде в Раді, так тоді мати-ме право і змогу заявитись за приняттем чи проти приняття туди других держав.

ХОТЯТЬ ЗНОВУ БРІЯНДА НА ПРЕМІЄРА.

ПАРИЖ, 8. марта. — Політичні противники Бріянда, котрі його повалили в суботу досвіта, тепер годяться, щоб він знову, вже 9-ий раз в життю, обняв премієрство Франції.

Бріян покищо відкидає предложеннє, бо і так він не має більшости в парляменті і небаром знову міг би провалитись. Але він готовий приняти міністерство закордонних справ, бо хоче негайно вертатися до Женеви на сесію Ліґи Народів.

Міжтим президент Франції Думерґ шукає відповідного кандидата на премієра.

ДУМЕРҐ І РАКОВСЬКИЙ.

ПАРИЖ, 8. марта. — Підчас вчерашнього бенкету в Ліоні посадив Ерріо біля президента републики Думерґа російського амбасадора Крістіяна Раковського. За се його тутешня преса критикує, кажучи, що се вразило француську публику, якій Росія винна гроші, котрих Раковський не признає.

ФРАНК 3½ ЦЕНТА.

ПАРИЖ, 8. марта. — Наслідком політичної кризи у Франції потерпів і її паперовий франк. Тепер його курс усього 3½ американського цента.

ВИБОРИ І ПОЗИЧКА.

ВІДЕНЬ, 7. марта. — Представник нюйорських банків був у Ковні, теперішній столиці Литви, відки виїхав тому кілька днів.

Він заявив, що нюйорські банки дадуть Литві позичку, якщо вибори до литовського сойму випадуть корисно, себто коли правительство мати-ме певну більшість.

ГАВС ПРИЛЕТІВ НА ПАЛЕСТИНСЬКУ ЗЕМЛЮ.

ЄРУСАЛИМ, столиця Палестини, 8. марта. — Вчера прилетів сюди пасажир корабля Мавретанія, відомий американський політик, полковник Едвард М. Гавс.

Він злетів літаком в Гаіфі, а відтам поїхав до Назарету.

Жиди привитали його на палестинській землі.

СОВЄТСЬКА РОСІЯ МАЄ 560,000-НУ АРМІЮ.

МОСКВА, 7. марта. — Совєтський военний комісар Клим Ворошілов заявив, що теперішня російська армія разом з міліцією має всього 560,000 людий.

Далі вказав на те, що совєтська военна фльота доволі сильна, аби не допустити анґлійської фльоти до російських пристаний.

Вкінці звернув особливу увагу на російську воздушну фльоту, яка, казав, в останніх літах розвинулась дуже помітно, а за кілька літ буде такою силою, що вороги мусіти-муть з нею поважно числилитися.

ТРОЦЬКИЙ ПРО СОВЄТСЬКІ ҐАЗЕТИ.

МОСКВА, 8. марта. — Леон Троцький принявся викладати в тутешній школі журналістики, як поправити пресу, щоби була більше новітня і цікава.

Теми його викладів такі:

Головні недуги совєтської преси і як їх лічити.

Часописне інформованне.

Часописний матеріял.

Часописна мова і стиль.

Зносини з читачем і пізнанне його інтересів.

Вивчуванне „робкорів" і „сількорів" (робітничих кореспондентів і сільських кореспондентів).

В першому викладі він зясує слухачам, як можна уліпшити совєтські часописі.

(Троцький був редактором і писав до ґазет і журналів кільканайцять літ перед революцією).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКОВСЬКА ПРОПАГАНДА ВСІМ НАБРИДЛА

Доносять зі столиці Мексику, що Мексиканська Федерація Праці, себто союз мексиканських робітничих юній, на своїй всекрайовій конвенції ухвалила острі резолюції проти московського большевицького представника в Мексику.

Резолюція набирає тим більшої ваги з огляду на те, що ще не так давно Мексиканська Федерація Праці давала своє благословенство для навязання дипльоматичних відносин межи Мексиком та большевицькою Москвою та домагалася від мексиканського уряду офіціяльного приняття представника большевицького уряду, а тим самим визнання сього уряду урядом Мексику.

Мексиканський уряд сповнив був тоді домагання мексиканських робітничих юній. Хоча американські газети сильно протестували проти сього кроку, хоча деякі закукурічені політикани позволили собі з того приводу напасти на мексиканський уряд, що мовляв він самий збольшевичився, мимо сього мексиканський уряд приняв большевицького представника та признав комуністичний уряд у Москві. Не минуло й пів десятки літ, і нині на большевицького представника в Мексику та на большевицький уряд у Москві нападають уже не мексиканські урядники, і не американські шовіністи, але самі таки мексиканські юнії. Резолюція, ухвалена конвенцією Мексиканської Федерації Праці, подає дуже замітні причини, які кажуть мексиканському зорганізованому робітництву виступати проти московського уряду та його представників у Мексику.

Сих закидів є два. Наперед, мексиканські юнії критикують большевицький уряд за його поведінку супроти Евлалія Мартінеса, якого мексиканські робітничі юнії вислали до большевицької Росії на прослідження політичного й суспільного життя. Відомо, ціль сеї висилки була та, щоби безсторонний представитель робітничих юній міг пізнати се життя та відтак подати мексиканським робітникам безсторонний звіт наочного свідка. Большевицький уряд звів сю поїздку мексиканського робітничого представника на нічо. Мартінеса оточено з усіх сторін большевицькими шпигами, які слідкували за кождим кроком делегата, не давали йому свобідно стрічатися з людьми поглядів, урядови неприхильних, та в сей спосіб дізнатися про всі справи з усіх сторін. Се захованне большевицького уряду показало мексиканським урядникам, як на долоні, що большевицький уряд боїться, щоби мексиканські делегати довідалися повну правду про умови в большевицькому раю. Обурені на таку поведінку московських комісарів, робітничі юнії Мексика постановили зірвати з большевиками всякі товарискі зносини з робітничими організаціями під большевицькою владою, поки вони не випрaвдають належито й вдоволяючо захованнa комісарів. Очевидна річ, такого належитого й вдоволяючого виправдання ні російські юнії ні московські комісарі дати не зможуть, і тому ся заява значить, що мексиканські робітничі юнії зривають зносини з московськими юніями на завсігди.

Другий закид мексиканських робітничи хюній відноситься до поступовання московських большевицьких представників у Мексику. Як каже резолюція конвенції мексиканських юній, сі представники надуживають довіря краю та уступчивости мексиканського робітництва. Місто обмежити свою працю законними межами до представловання перед мексиканським урядом московського уряду, большевицькі представники з питомою собі нахабностю мішаються до нутрішніх справ Мексика, сунуть своє рило в мексиканський робітничий рух, підпомагають грішми й агітацією скрайні течії серед мексиканських робітників, вертять-риють серед мексиканських юній, піддержують ворогів союза мексиканських робітничих юній, ба навіть ведуть підпольну роботу проти мексиканського уряду за те, що сей уряд, хоча прихильний робітництву, не хоче піддатися большевицькій команді та відкидає комунізм.

РОСІЙСЬКІ ЦАРИСТИ

Під таким заголовком писала англійська поступова ґазета Манчестер Гардієн Вікли про заяву великого князя Кирила, що в німецькому місті Кобурґу вдає зі себе самодержця всеї Росії:

„Признанне великого князя, що оружна інтервенція аліянтів в ціли повалення большевиків не довелаби до цілі та не має ніяких виглядів на досліх, має деяке політичне значінне, бо вона походить від нібито-провідника російських монархістів та найвизначнійшої особи межи російською іміграцією, а російський монархістичний рух, до якого належить богато бувших офіцирів і ґенералів, піддержує також немало німецьких військових, не кажучи вже про збиранину всяких аватурників, які лишень ждуть на те, щоби західно-европейські держави вмішалися в якусь війну з Росією та повели інтервенцію за поваленне большевицького уряду та приверненнем царату. Слова великого князя Кирила показують, що російські монархісти вже самі погодилися з тим, щоби події розвивалися самі своєю дорогою, в надії, що большевицький режім в якийсь спосіб повалиться з нутра".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖИДІВСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ В С. Р. С. Р.

В Москві появився звіт про жидівську кольонізацію в радянськім союзі під титулом „Еврейский Крестянин". Хочемо познайомити з ним наших читачів, бо в звіті тім подані рівнож відомости, що відносяться до України.

Звіт подає, що в давній Росії було до революції 50.000 селян-Жидів. Число то мало зрости тепер до 130.000. Яких 50.000 Жидів поселилося на селі добровільно підчас революції.

Звіт зазначує, що совітський уряд попирав дуже горячо жидівську кольонізацію на Україні, але мимо цего кольонізація поширюється также поволи, бо ледви 30.000 осіло в 1925 р. До січня 1925 р. було в жидівських руках 188.000 десятин землі, а до осени побільшився той стан посідання о 85.000 десятин. Стільки подає суха статистика.

Якаж ціль жидівської кольонізації? Чи вона розвязує дійсно жидівське питанне на сході Европи? От такі питання насуваються, коли говоримо про ту справу, яка так живо обходить жидівський нарід. Відповідь на це дамо таку:

Жидівська кольонізація є в першу чергу большевицьким блофом. Обчислена вона на те, що на ту вудку зловляться всі жиди світа. А що світові фінанси в жидівських руках, то тим самим і політичні впливи. Інтернаціональних жидівських впливів буде можна вжити до цего, щоби нахилити цілий світ до „ліберальних" большевиків, які хочуть о міжнародне визнанне та набутте чужих капіталів. Цей блоф не був без успіху, бо самі американські Жиди рішили через свій „Джойнт Дістрібюшен Коміті" зібрати девять міліонів долярів, щоби осадити на землі 100.000 Жидів на Україні. Вони й попирають визнанне С. Р. С. Р. Америкою.

Через жидівську кольонізацію думають большевики діпняти ще й иншої ціли. Комунізм заломився на селі. Всі спроби большевиків, щоби розбити село, не вдалися. Їх сільська політика, оперта на незаможниках, збанкротувала. Вони завернули до середняка і шукають тепер нових способів, щоби приєднати для себе село.

Жиди, як відомо, це такий нарід, що ставиться льояльно до кождої влади. Колиж большевики посадять їх з ласки на землі, то думають мати з них на селі своїх союзників. Через них думають вони зломити хоч вчасти опір села. Жидами хочуть вони розложити село в такий самий спосіб, як це пробували зробити з незаможниками.

Для нас цікаво почути, як ставляться самі Жиди до справи кольонізації. В згаданім звіті можна вичитати між стрічками, що в них є деякі побоювання що до цего. Натякається там на обуренне, яке викликує кольонізація на півдни України.

Значить, що самі вони признають, що український нарід, який терпить голод на землю, обурений, що на його землях і то ще найкращих, будуються жидівські републики. В звіті підносять, що мирні відносини, які до сього часу панували між жидівськими масами а українськими селянами, попсувалися. І це дійсно відповідає правді. Український селянин ніколи не виступав проти Жидів, коли вони хотіли працювати на землі. Він виступає допера за большевиків, коли нашу землю дають Жидам, а нашому селянинови кажуть вандрувати на Сибір за землею. В тім лежить корінь лиха. Через ту саме перфідну большевицьку політику ширить ся антисемітизм на Україні, який може накоїти жидівському населенню і самій Україні ще чимало лиха. Большевицька влада це знає, але того конфлікту вона не злагоджує, а противно своїм поведенням ще його підносить. Це видно з того:

На самій Україні було в 1923 р. 120.000, в 1924 р. 150.000, а в першій половині 1925 р. 237.000 безземельних і малоземельних, які мали намір виїхати на Сибір, щоби там осісти і дістати землю. Правительство призначило одначе в 1925 р. всего 440.000 рублів на кошти переселення на цілий радянський союз. В тім самім часі призначило одначе большевицке правительство 1.150.000 рублів на переселення 30.000 Жидів, які мали осісти на південній Україні. Для тих самих Жидів дала згадана висше американсько-жидівська організація ще два міліони долярів як допомогу.

І чи можна дивуватися, що така разяча, прямо провокуюча несправедливість озлобила ціле населення України, особливо селянство. Чи є що в тім дивного, коли в таких обставинах ширить ся антисемітизм на Україні. Поширює його ніхто инший, а тільки сама большевицька влада.

Мабуть і самі Жиди добачують несправедливість в тогo рода кольонізації. Бо як виходить з послідних відомостей, кольонізація не поширюється, а охочих до неї стає чимраз менше. Можливе, що здоровий і практичний, жидівський розум возьме верх і в тій справі та прийде до переконання, що жидівська кольонізація, ведена в такій формі, як її проваджать большевики на Україні, є нічим иншим як затроєною стрілою, яка ранить не тільки український нарід, але й жидівський. Вона в нічім не вирішує українсько-жидівського питання на Україні, а навпаки тільки його заострює, а навіть може легко довести до катастрофи. А така катастрофа не лежить прецінь ні в інтересі українського народу, а ще більше жидівського.

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНО-РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ У ЛЬВОВІ.

Обєднанне радикалів із соціялістами революціонерами.

Від давна підготовлюване обєднанне галицьких радикалів з волинськими соціялістами революціонерами здійснено в неділю, 14. лютого на річному зїзді радикальної партії. Зїзд відбувся з великими перепонами з боку поліції. Вже на залізничних двірцях (як от в Коломиї і Станиславові) поліція завертала делегатів-селян під покришкою відсутности у них леґітимацій („особистих доказів"), а опісля у Львові весь час непокоїла зїзд, розвязуючи його аж трикратно. Не зважаючи на поліційні перепони, на зїзд явилося 111 делегатів з 22 потів галицьких і 3 волинських, що разом репрезентували 3,540 зорганізованих членів.

Зїзд зібрався в салі Лисенка. Відкрив його др Лев Бачинський, витаючи делегатів з цілої української території під Польщею. Після того вибрано президію в складі: дра Ів. Макуха, В. Лисого, сел. Дувірака та секретарів: Сиротюка і Боднарука. З черги наступило складанне привітів, а саме від волинських соціялістів революціонерів витав зїзд С. Жук, від Закорд. Комітету рад. партії К. Пушкар, а від „Сел. Союза" пос. Маківка. Звіт з діяльности Секретаріяту радикальної партії складав секретар О. Навроцький, після чого уділено абсолюторію уступаючій управі.

Тим заключено формально справи, звязані з радикальною партією. До голосу приймшов С. Жук, який в імени волинських соц. рев. відчитав декларацію про злиття з радикальною партією. Такусаму декларацію відчитав іменем радик. партії Курах, після чого наступило проголошенне спільної декларації і спільної платформи. Обєднану партію названо: **Українською Соціялістично-радикальною Партією.** Обєднанне усимволізовано доповненнем президії в особах А. Нивинського і Семанюка.

Після того приступлено до вислухання рефератів, а саме: дра Л. Бачинського про політичне положення українського народу і завдання УСРП., Кураха про ідеольогію і основи програми У. С. Р. П. і М. Матчака про земельну реформу. Висновки цих рефератів стали тезами обєднаної партії. З черги приступлено до вибору Гол. Управи. Головою УСРП. вибрано дра Л. Бачинського, І-шим заст. голови Сем. Жука, ІІ-гим заст. голови дра Ів. Макуха, а гол. секретарем Осипа Навроцького. Після того про некучу справу самовредування реферував др Іван Макух. Скоро тільки розвинулась дискусия над цим рефератом, на салі явилась поліція. Перевіривши запрошення (видані на основі § 2 про збори) і найшовши все в порядку, поліція всетаки розвязала їзд. Частина делеґатів зібралася в „Акад. Домі" при ул. Супінського, де при чаю продовжувано дискусію. Алe й там явилася поліція і розвязала „віче". Вкінці нововибрана Гол. Управа зібралась на перше засіданне в льокали „Гром. Голосу" (Ринок 10), але й там явилась о 8-ій год. веч. поліція, щоби розвязати „протидержавне віче". Одначе члени Гол. Управи спротивилися самовільному розпорядженню поліції і заявили, що не опустять свого власного льокалю. Тоді представник поліції лишився на засіданню Гол. Управи. В його приняві ухвалено між иншим протест проти „ліберального" режиму в Польщі, який постановлено вислати до всіх соціялістичних партій Европи.

ВСЕСОЮЗНА БУДЖЕТОВА ПОЛІТИКА І У. С. Р. Р.

Наркомфін України Кузнецов за поширенням буджетових прав України.

Народній комісар фінансів України С. Кузнецов опублікував у харківських „Вістях" обемисту статтю, в якій доказує, що дотеперішню практику буджетової політики СРСР треба ґрунтовно змінити. У своїх міркуваннях опирається він на статтю Райнгольда, опублікувану в „Фінансовій ґазеті". Райнгольд доказує, що без надання Раднаркомам Союзних Республик права на самостійну республиканську скарбницю, не можна надіятися на активну їх участь у виконанню держ. буджету. Крім того вони (республики) не можуть мати ніякого зацікавлення в одержанню усіх намічених у загально-союзному буджеті прибутків, бо всі їхні видатки покривали-ся все коштом загально-союзної готівки. Невиконання союзною республикою тої чи иншої прибуткової статті буджету відбивалося все на загальному буджеті СРСР. Щоби це оминути, Кузнецов домагається: 1) щоби союзні республики одержали прибуткові джерела; 2) щоби в буджетах союзних республик обєднати всі видатки, що витрачуються на території кожної республики та належаться в її адміністраціеї. Це видатки: на культурно-адміністративні цілі і на фінансування окремих ділянок народнього господарства; 3) щоби при урядах союзних республик утворити власні, окремі від всесоюзної, скарбниці.

Виставивши такі домагання, Кузнецов вимагає і зміни відповідних постанов союзної конституції та деяких декретів про компетенцію народних комісаріятів фінансів у поодиноких союзних республиках. Очевидячки, що намірені зміни мали-б на меті поширення прав комісаріятів фінансів. Автор домагається поширення тих прав перш за все в ділянці податкової політики.

Цю справу порушив Кузнецов у звязку зі зближаючоюся справою ухвали буджету на 1926 р. Дотепер була така практика, що буджет СРСР. на слідуючий рік ухвалювали з правила в листопаді попереднього року. В цьому році в листопаді 1925 р. буджету на 1926 рік не ухвалили не по причині технічних трудноців, але чисто фінансових. Минулорічний прибуток з податків, намічений буджетом, не стягнений на 30 відсотків. Поодинокі союзні республики, а в першу чергу Україна, вийшли в минулому році з поважними дефіцитами у виконанні поодиноких статей буджету. Тепер ломлять собі голови над покриттям тих дефіцитів у слідуючому році. Одним із засобів має бути саме рекомандована Кузнецовим буджетова реформа.

І хоч Кузнецов виступає зі своїми проектами в імя загально-союзних інтересів, то всеж у висунених ним домаганнях видно цілком зрозумілу тенденцію боротьби з надто вже великою та невигідною навіть для комуністів централізацією. Чи проект Кузнецова пройде, не відомо, та всеж він буде підтримуваний напевно і всеукраїнською фінансовою нарадою, яку скликує тойже Наркомфін України Кузнецов на другу половину лютого. Еманципаційні змагання Кузнецова найдуть на ній самозрозуміло сильний відгук і тим самим дадуть йому належну підтримку перед Союзними Органами.

ДОПИСИ.

БРОНКС, Н. Й.

Щира коляда на укержання української народньої діточої школи.

В другу річницю істнуючої тут української народньої діточої школи з нагоди українських Різдвяних свят зохотились діти тої школи піти з колядою. діти розділились на два відділи: одні поїхали до Ню Йорку і Вестчестер, а другі колядували в Бронкс. В Ню Йорку в більшій части ходили діти з колядою до членів товариства Теребовельська Поміч, а у Вестчестер до членів товариства Згода. В Бронкс ходили діти до членів і не членів згаданої школи. Комітет української народньої діточої школи в Бронкс складає щиру подяку згаданим товариствам а також всім жертводавцям в Бронкс за щедру коляду і гостину дітий.

Жертви зложили по 10 дол.: Ф. Литвинишин, председатель тов. Теребовельська Поміч; по 5 дол.: І. Грицишин, П. Тичинський, Н. Стецко, Т. Онуфрик, В. Сидор, Андрей Кочут, Г. Романів, председатель тов. Згода, І. Гринкевич, о. П. Понятишин, Й. Хомів, М. Поцюрко, А. Андрушин, Й. Сидор, С. Москалик, Д. Федиш, В. Павлюк, Г. Ронський, Т. Генковський, В. Морозович, К. Слотюк, А. Дук, М. Дроздик, В. Швед, М. Гарвас, І. Ґелета; по 4 дол.: А. Козак, Г. Дук, М. Підвірний; по 3 дол.: М. Гладуп, Ів. Тичинський, В. Баковський, С. Завадовський, Л. Гирка, Д. Ощипко, М. Шаврук, С. Гарасевич; по 2 дол.: Г. Марти, Ю. Яримович, Т. Паламар, К. Мудрійовський, А. Ригель, М. Томішак, М. Литвинишин, М. Жуковський, М. Миколаенко, І. Мандзій, С. Іванчук, О. Катиринчак, Н. Шальвира, П. Москущак, І. Павлишин, П. Кравчук, А. Мерецький, А. Кондира, А. Влох, М. Николів, др К. Савіцький, Н. Н., А. Салик, Ів. Маланчук; по 1 дол.: В. Вітвицький, Ю. Свідерський, А. Кляйн, В. Бучинський, Д. Гроховський, М. Джуґала, О. О. Бродин, В. Чоп, О. Фіґоль, В. Ничка, Е. Созанський, М. Дячок, В. Маляр, Мат. Лужецький, П. Матакевич, С. Яремчук, Н. Романович, П. Романович, В. Хома, С. Циран, С. Салик, Г. Стайкевич, Д. Сидляр, С. Городецький, М. Шпак, М. Гаврилів, В. Сидляр, П. Поцюрко, А. Цвіґун, І. Іванчук, І. Китиницький, Гв. Яшкевич, В. Корчевський, В. Буґера, А. Задорожний, Ю. Хора, М. Борзовець, М. Сімкало, П. Кузів, Т. Вербовський, Ст. Воронавка, Р. Ґелета; по 50 цнт.: М. Ковальський, Ант. Каган, П. Пеєлек, дволітний хлопчик В. Баковський. **Разом заколядували 263 дол.**

Окрім коляди на школу обдарували жертводавці дітий звиш 20 дол. і святочними ласощами. Діти в Ню Йорку дістали сніданне в домі д. Томішака, а вечеру в домі д. П. Романовича. Діти ходили з колядою в українських народних строях, тож в богато домах, де були на забаві Американці, не вірили, що то діти тут роджені, тільки гадали, що приїхали зі старого краю. Та школа в Бронкс, хотяй допера істнує всего 13 місяців, а вже має за собою памятну минувшину, бо якраз повстала з так званої робітничої школи, котра тут минувшого року на тій самій улиці хотіла свідоме робітництво поробити большевицькими яничарами, де з Ню Йорку приїздив цілий головний штаб, а нині над тим домом тільки сибірський вітер завиває.

Василь Морозович.

ДО ВП. ВІДДІЛОВИХ СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗА.

Нові статути У. Н. Союза з всіми додатками з послідної конвенції і новими родами обезпечення повнолітних і дітточих вже вироблені і зложені до друку. Будуть видруковані сего місяця а на слідуючий розіслані після замовлень до відділів. Проситься отже Вп. Секретарів до кінця сего місяця замовлення надіслати. Ті замовлення не можуть бути як дописка до якої будь урядової переписки але осібні з поданнем точного числа примірників конче потрібних з підписом всіх урядників. На замовленню не треба забути подати число відділу і точну адресу секретаря. Всі Вп. Секретарі, котрі вже попередно за статутами упоминалися, зволять своє бажанне повторити в формі висше описаного формального замовлення.
І. Каштанюк, гол. рек. секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Семен Свенціцький роджений 12. лютого 1842 р. в Камінці струм., вислужений народний учитель, господар в с. Убинню помер 12. лютого 1926 р.
В. Й. П.

КРА ВОРОНА, КРА.

Кра ворона кра
Поперед хатою,
Та не любить тебе ніхто
Ані пісню твою.

Дармо тобі, вороно,
Дармо було кракати;
Не виходить з хати ніхто,
Щоб тебе слухати.

Хотяй собі думаєш,
Що ти красно співаєш;
Дармо тобі думати,
Ти голосу не маєш.

Хотяй би ти, вороно,
Хотяй голос мала;
Не будеш ти співати,
Все будеш кракала.

Кра ворона кра,
З села забирайся;
Не у селі тобі жити,
У лісі ховайся.

Анна Хомяк.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА. Від. 90 повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячний мітінґ відбудеся дня 14. марта в неділю зараз по Службі Божій. Уряд просить всіх тих, що довгують до головної каси У. Н. Союза, а також і до Братства, щоби прийшли на той мітінґ і поплатили свої довги, бо вже страйк скінчився і кождий буде мати пейду, то нехай вирівнає ті місяці, що Братство за него платило під час страйку. Хто не явиться на мітінґу, то щоби потім не гнівався і не нарікав, що суспендований або виключений, бо каса Братства вже вичерпана і за нікого не буде можна платити. Отже прошу Вас дорогі Браття, ви тепер зачали робити знов, то насамперед подбайте, щоби Ви були забезпечені, бо ми Всі йдемо рано до майни, а ніхто з нас не знає чи верне живий до дому. Хто ще не є обезпечений, то тепер має добру нагоду забезпечитися в найліпшій організації і то без вступного, в У. Н. Союзі. В нашім Відділі є 103 члени, а як всі запишуться, то буде два рази тільки. Тож іще раз прошу незабути. — Теодор Винник, предс. 56-57

ШИКАҐО, ІЛЛ. Отсим подається до відома всім членам Бр. св. Стефана, від. 221, що місячний мітінґ відбудеться дня 14. марта с. р. о год. 1-ій пополудни в гали церковній при Оклей і Райс ул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ. Будеся також принимати нових членів до У. Н. Союза на кождім мітінґу. — Т. Кривовяз, предс.; Р. Бойко, секр. рек.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що збори відбудуться 14-го марта о годині 2-ій попол., в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів бути присутними, бо є важні справи до полагодження. І також обовязком кождого члена є привести нових кандидатів на членів до Товариства і У. Н. Союза. — Йосиф Кульчицький, предс.; Іван Курчак, рекорд. секр.

НЕСКЕГОНІНҐ, ПА. Отсим повідомляю членів Братства св. Михаїла, від. 231, що квартальний мітінґ відбудеться дня 14. марта. Проситься всіх членів, явитись на мітінґу і виповнити свої залеглости. — Василь Луцишин, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 14-го марта, о 1-ій пополудни в гали Укр. Нар. Дому. Проситься прибути на збори і вирівнати свої вкладки. Члени несповняючі своїх обовязків будуть суспендовані після статута Тов. Сокіл. — Григорій Степанек, фін. секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. над Збруча, від. 280, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеся в неділю, 14. марта, о годині 2-ій пополудни, під ч. 103 Савт Мейн евню. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член на мітінґу підлягає карі після ухвали річної, а урядник подвійно. Також хто бажав би вписатися в члени нашого товариства і до У. Н. Союза, нехай зайде на наш мітінґ на повисше поданий адрес, а ми радо приймемо. — Евстахій Терещук, предс.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЕ ВДАВАВ ГЕРОЯ.

Василь і Мотря, з дітьми, зайшли до менажерії. Питаєся вона чоловіка:

— Скажи мені, Васильку, якби так ті дикі звірі вирвалися із лкітки, когоби ти перше ратував, мене чи діти?

— Себе! — не надумуючися відповів Василь.

ПОМІЖ ТАТАРАМИ.

На Криму Татарин заміняв свого коня за жінку.

Його знакомі говорили між собою: „Мсуіло щось тому коневи конче бракувати, бо дежби розумний чоловік робив таку глупу заміну".

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ПЕРША.

(4)

(Продовження)

— Так, так — сказав він — тепер мені вже лекше, таки направду зовсім лекше. А тепер, матіку, чи сказав тобі доктор, доки я маю лежати тут в сій старій кої?

— Що найменше тиждень — відповів я.

— Чорти-ж би його,— крикнув він — тиждень! То годі. Аж до того часу діставби я чорний лист від них. Тоті шибеники лагодяться вже тепер душу з мене випустити — шибеники, що не вміли задержати своєї добичі, а тепер хотіли би другому забрати його майно. Питаюся, чи то так повинні робити мореплавці? А я був з давен давна ощадним, не пускав марно гроша і не тратив та й утру їм ще раз носа. Я їх не боюся.

Коли він те говорив, піднявся з великим трудом, вхопившись мене за плече, мов залізними кліщами, так, що я аж мало не крикнув з болю, та хотів двиґнути свої ноги. Але хоч і як він сміливо те говорив, то все-таки слова його були в сумній супротивности до того слабого голосу, яким він їх вимовляв. Сівши собі на краю постелі, відозвався він знову:

— Доїхав же мені той доктор — заворкотів він. — В ушах мені шумить. Положи мене знову назад.

Заким я ще міг прийти йому на поміч, він повалився знову на своє давне місце і лежав якийсь час мовчки.

— Джиме — відозвався він наконець — ти видів нині того мореплавця?

— Того „чорного пса"? — спитав я.

— Так, „чорного пса" — відповів він. — То злодій, але суть ще гірше, котрі його намовили, щоби він сюди прийшов. Послухай же: коли я не можу літи звідси, а вони пришлють мені чорний лист, то аби-сь знав, що вони напосілися на мою стару морську скриню. Сядеш тоді зараз на коня — правда, ти умієш верхом їздити? — отже сядеш на коня і поїдеш — ну про мене — до того незносного хвалька-доктора, та попросиш його, щоби він скликав всіх людий, маґістратників і урядників, а прихопить в „Адміралі Бембові" цілу ватагу старого Флинта, старих і молодих, кілько їх ще жиє. Я був першим матом при старім Флинті і я однісенький, котрий знає те місце. Він в Савана звірився мені з тайною саме тоді, коли так само як я тепер, лежав на смертельній постели. Але не зрадиш нічого, доки мені не доставлять „чорного листу", або доки не побачиш знову „чорного пса", або якого иншого мореплавця, що буде мати деревляну ногу.

— Але що має значити той „чорний лист", капітане?— спитав я.

— То лист з погрозою, мате. Я тобі ще більше розкажу, коли його дістану. Але оглядайся добре, Джиме, а даю тобі слово чести, що дістанеш від мене половину.

По тім говорив ще трохи якби з ґорячки, причім його голос ставав що раз слабший. Наконець подав я йому лік, котрий він зажив як мала дитина, та сказав: „Мабуть ще ніякому морякови не було так потреба сеї дідьчої медицини, як мені" — а потім заснув твердим сном, мов би омлів, а я пішов. Не знаю, що я був би зробив, коли би все було добре скінчилося; я був би може розповів цілу історію докторови, бо мене брав смертельний страх, що капітан готов пожалувати своєї отвертости і мене убити. На жаль того вечера помер нагло мій батько, а супроти сеї сумної події зійшло, розуміється, все инше на дальший плян. Наш сум, гостина сусідів, приготовлення до похорону, а при тім і обслуга в гостинній комнаті, все те не давало мені часу думати про капітана, не то вже його боятися. Вже на другий день зліз знову по сходах в долину і пообідав як звичайно, хоч їв мало, але за то випив більше, як свою звичайну порцію руму, котрий взяв собі сам із шинквасу, при тім так воркотів і дув в ніс, що ніхто не важився до нього приступити. В ночі перед похороном упився так, як рідко коли перед тим, та на наш превеликий страх заспівав собі знову в нашім домі жалоби свою стару погану моряцьку пісню. Але хоч і як він був слабий, а все-таки ми всі дуже його боялися. Доктор не міг вже прийти нам на поміч, бо його завізвали були до тяжко недужого богато миль у глубину краю і від коли мій батько помер, він вже не навідувався до нас. Капітан, як я вже сказав, був слабосильний і замість видужувати, здавалось упадав що раз більше на силах. Лазив сходами то в гору то вдолину, виходив з гостинниці до шинку і вертав назад, а часом виставив ніс і поза двері, щоби надихатися солоного запаху моря. Коли відважився вийти на двір, то держався стіни, а при тім віддихав так тяжко і так борзо, як той, що лізе на стрімку гору. Зі мною не заводив вже ніякої довірочної бесіди, і здається мені, що вже й забув на те, що мені давнійше розповідав. Але зате став був більше примхуватий і о скільки на те його слабосильність дозволяла, більш скорий до бійки як давнійше. Виглядало то дійсно небезпечно, коли він запившись, що тепер бувало у нього часто, поклав голу шаблю перед себе на стіл. При тім всім було йому байдуже про його окруження і здавалося, що він чогось дуже задуманий, а часто й не знає, що з ним діеся. Так на примір на наше диво заспівав одного разу зовсім иншу мельодію, якусь народню пісню, котрої, видко, виучився за молодих літ, заким ще пішов на море.

Так пройшов день похорону мого батька. Було то около третьої години з полудня, а на дворі було дуже студено; я стояв якийсь час перед дверми засумований та думав ще про мого помершого батька, коли побачив, що хтось іде поволи гостинцем. Був то очевидно якийсь сліпий, бо все шукав палицею дороги, а понад очима і носом мав великий зелений дашок. Він був чи то від старости, чи від якоїсь слабости згорблений і мав на собі якусь величезну стару і дуже подерту моряцьку манту з капузою, котра просто робила з нього страхопуда. Ще ніколи в життю перед тим не бачив я чоловіка, що виглядав би так погано. Він станув близько господи, а відтак сказав дідівським голосом:

— Бідний сліпий чоловік, що стратив свій найбільший скарб, свої очи, в хоробрій обороні свого рідного краю, Анґлії, Бог нехай благословить короля Юрія! просить благородного чоловіколюбця, щоби йому сказав, в котрій він тепер стороні краю.

— Ви тепер коло „Адмірала Бенґова", добрий чоловіче, — відповів я.

— Чую якийсь голос — сказав він на то — молодий голос. Може подасте мені руку, мій любий молодий друже, і заведете мене до середини?

Я подав йому руку, а то страшне, масноязике, сліпе сотворінне вхопило мене в тій же хвили так сильно, якби кліщами. Я перепудився і хотів вирватися від нього, але сліпий сіпнув мене і відразу притягнув до себе.

— Ну, хлопче — сказав сліпий — веди мене до капітана.

— Пане — відповів я — даю вам слово, що я дійсно боюся.

— О, тільки й всего? — сказав на те глумливо. — Веди мене борзо до середини, а ні, то руки тобі поломлю.

Сказавши то, він мене так штовхнув, що я з болю аж голосно крикнув.

— Пане — сказав я — я боюся лиш і ізза вас. Капітан вже не той, що давнійше, тепер держить завсігди добуту шаблю в руці. Инший пан...

— Досить того хлопче,— перебив він мені — ступай лиш наперед! — Я ще ніколи, перед тим не чув голосу, що був би так лютий, так холодний і поганий, як у того сліпого. Від нього стало мені ще більше лячно, як від того штурхання, і то було причиною, що я його зараз послухав. — Заведи мене аж перед нього самого, а скоро він мене побачить, відозвися до нього: „Бил, ось твій приятель перед тобою!" Коли мене не послухаєш, то я так зроблю, — а при тім так мене ущипнув, що я мало не зімлів. Коли я отворив двері і війшов до гостинної, де наш слабий старий буканір заснув був, упившися румом, сліпий, що все ще держав мене як би кліщами, звалився так на мене, що я ледви міг устояти під його тягаром. А що я тепер сліпого ще більше боявся, як капітана, то я отворив і дрожачим голосом вимовив слова, які він мені піддав.

Бідачисько капітан отворив очи і вистало одного погляду, щоби він отверезів і зовсім опамятався. Вираз його лиця не конче був такий, як у того, що близкий смерти. Хотів встати, але видко, не мав вже сили до того.

— Сиди, Бил, не рушайся, будь зовсім спокійний — сказав жебрак. — Хоч я й не можу видіти, то чую як перо паде на землю. Діло ділом. Настав свою ліву руку. Возьми, хлопче, його ліву руку і настав перед мною праву.

Ми оба послухали його що до слова, і я видів, як він із жмені, в котрій держав свою палицю, вложив щось капітанови в руку, а той її зараз стулив.

— От, я вже й готов — сказав сліпий і зараз пустив мене, та вибіг з хати на улицю так скоро, що ніхто й не повірив би, а я став як остовпілий, та чув ще довго звідтам, як він стукав палицею.

Минув якийсь час, заким ми, капітан і я, позбирали своїх пять змислів до купи. Але наконець і майже в тій самій хвили пустив я його руку, за котру все ще його держав, коли він нахилився до того предмету, що держав в своїй руці і уважно приглядався йому.

— До десятої години! — відозвався він. — Шість годин часу! Отже ще досить часу, щоби їм утерти носа — і він схопився із стільця.

Але ще підчас того руху заточився, вхопився рукою за шию, став через хвильку хитатися, а відтак повалився як довгий на землю.

Я прискочив сейчас до нього і рівночасно закликав мою матір. Але весь поспіх не придався до нічого, удар крови зробив наглий конець його життю. Хоч той чоловік мені ніколи не подобався, а все-таки в послідних часах зачало мені робитися його жаль, і я — аж трудно те поняти — розплакався рісними сльозами, коли побачив його неживим перед собою. То був другий случай смерти, якого я дожив, а смуток по першім був ще свіжий в моїм серци.

(Далі буде).

ОКЕАНІЯ ТРАТИТЬ СВІЙ ЧАР.

Хочете ще побачити останки чару Океанії, то мусите спішитися. Бо місіонарі й купці, туристи однаково працюють над тим, щоби усунути останній золотий блеск Океанії.

Фіджійці грають уже футбол (Фіджійці, які були людоїдами!), Тонганезійці їздять уже на прохід фордовими автами, а дикі мешканці Соломонових островів смирно наймаються як „кулі". І навіть Тагіті, цей найгарніший остров світа, що одушевляв Дарвіна і капітана Кука, цей остров змальовуваний багато письменниками, вже не має колишнього чару. Треба чоловіка з великою уявою, щоби в похмурих мішанцях пізнав веселих і гостинних підданих королевої Помаре.

Та є ще там острови, по яких не ступала жандармська нога, де нема ще зовсім компанії фосфату, ще є лагідні вечері, переривані сиреною корабля, вечері з зеленими ляґунами, в яких блестять золоті риби, а в далі кену (човна) біля коралевих раф, укритих білою піною. На піскових берегах кокосові пальми, вулькани, окружені джанглями (нетрями). Усміхнений, смаглявий народець здоровить із тростяних хат:

— Йорана! Ходи, чужинче, тай їдж із нами!

Ще є у світі спокій і доброта, лагідне забуття...

Ще є — але треба його шукати, того спокою, того забуття. Далеко від старовинних романтичних місць, від Папете (що сталося пяним провінціональним містечком), від столиці Фіджі, Зува, що належить до багатих купців, далеко від Макатеа, де тепер китайські „кулі" копають у пошуканці за фосфатом, гень далеко — ще треба цілі тижні їхати кораблем — щоби побачити малесенькі острівчики: Бора-Бора, Мавпете, Вавау. Острівчики ці такісамі, якими були тому тисячу літ: мирні, лагідні, щасливі. Кокосових пальм ніхто тут іще не садив рядами, одна від одної на віддаль півтринацята метра. Якнебудь ростуть вони, верховіття пірясте похилилося над морем, а у стіп їх ярко-червоний гібіск, хащеваті манґо, яких овочів ніхто не зриває, гаї диких хлібових дерев. Смагляві хлопці в пошукуванні перел і черепах занурюються у воду, старші люде кидаються на акулу (риба-людоїд) з одною тонкою списою. Дівчата сміливі, ввічливі, заквітчані, в поясі мушлі. Ще є там острови, яких мешканці не знають, що з кокосових горіхів фабрикується мило. А в ботанічному сад Зува, (столиці Фіджі) де ще не дуже давно тому жили людоїди, тепер похожають грачі, що грають у теніса.

Один шотляндський капітан знавець Південного моря, що надівсе любив його, щадив ціле життя й нарешті мав прискладаних дві тисячі фунтів. За ті гроші купив чарівний острівець (атоль), точнісенько наче коралевий перстінь, із кокосовими пальмами, довкола ясної ляґуни, два метри понад поверхню моря. Ще в останнє поїхав до Европи, а як вернувся, щоби спокійно доживати останні літа, довідався, що острівець поринув на два і пів метра глибоко, але доволі глибоко, щоби затопити мрію цілого його життя, в літеплому, пінистому, синьо-зеленому Південному морі, яке той старенький капітан так дуже любив...

Так теж культура, фабрики, готелі затоплює весь чар островів Південного моря...

М. Л-ий.

ЯК УСУВАТИ БЕЗСОННІСТЬ.

Кождий чоловік у відзначених, сталих відступах часу відчуває потребу сну. Ця потреба сну виступає в цілому живому світі, як у звірят так і в ростин. Бо ростини сплять прикметним їм способом.

Що сон є конечним услівям життя, про це переконалися досвідом: пес, якому не позволили заснути, здох після вісьмох днів. Ця границя (вісім днів) безсонности є певно для ріжних звірят ріжна. Дорослий чоловік спить пересічно вісім годин на добу, хоч і тут є ріжниці. Взагалі люди нервово хорі, гістерики й божевільні сплять значно менше. Новонароджена дитина спить день і ніч за виїмком тих перерв, коли кормиться. Пересічно між 16 і 20-им роком життя, чоловік спить до 10 годин на добу, пізнійше пересічно 8 годин. На старість ще менше. Численні індивідуальні ріжниці під тим зглядом залежать у високій ступіні від середовища, в якому дана одиниця жиє, а передусім від займяття (фізична або умова праця).

Чому сон є для життя конечний і що спричинює цю сонність, того досі наука ще не знає. Догадувалися, що сонність витворюють якісь трійливі субстанції в організмі, котрий їх підчас сну невтралізує. Правдоподібно підчас сну наступають у центральній нервовій системі, отже передусім у мізку оксидаційні процеси, котрі управильнюють переміну матерії. Крім того відбувається зневтралізування ріжних токсинних (трійливих) субстанцій, котрі витворилися в організмі за дня. Отже з того всього виходить, що чоловік без сну не може обійтися і що сон є йому конечний до життя. І тому зрозуміле, що чоловік, котрий з яких небудь причин не може спати правильно, терпить через те дуже, а передусім його нервова система.

Причини, з яких люди нездужають на безсонність, є взагалі двоякі: фізичні й нервово-фізичні. Є то прим. біль, невигідна постіль, невигідне уложення тіла, спожиття за багато корму безпосередно перед спаннєм, нікотина (куреннє вечером кількох сильних циґар), велика скількість алькоголю і ин. Ті причини безсонности можна легко усунути. Трудніще є з нервовими причинами. Основуються вони на невідповіднім способі життя, перепрацюванню, недостачі руху на свіжому воздусі. Часто журби щоденного життя зростають у ночі до величезних розмірів і не дають заснути, бо чоловік настроєний є в ночі песимістично і взагалі є занадто вразливий.

І тому, хто нездужає на безсонність, повинен усунути причини що її викликають. Передусім повинен змінити спосіб життя і бодай раз щодня перейтися. Зате не слід заживати насонні лікарства, бо коли їх постійно вживати, то спричинюють поважні забурення в організмі. Лікарства ці дійсно не є „насонні", бо ділають лише посередно, себто при помочі усунення свідомости спроваджують природний сон.

ДО ДІВЧИНИ.

Не мороч ти мене,
Дівчинонько моя,
Через твою любов
Я счорнів як земля.

Никнуть мрії мої
Мов той сніг на весні,
Ти все снищ у сні,
Що не вірна мені.

Налий чашу вина,
Що отруєю звесь,
Хай вихилю до дна
Тай все горе минесь.

На могилі моїй
Руту-зілле посій,
Щоб корінне вросло,
Де скриваєсь мій біль.

Як ся рута зісхне
І корінне згние,
Засмієшся ще раз
Тай забудеш мене.

Евген Жуковський.

Аркадій Аверченко.

ЯК Я СТАВ ПИСАТИ ҐРОТЕСКИ.

Добродій, котрого я відвідав, мав поважний вигляд лиця, круглі маленькі очи, добрі маніри й голос, з котрого пробивалась нотка симпатії й прихильности...

— ...Отже ви є письменник... гуморист, що пише анекдоти, — сказав до мене мій новий знакомий — знаєте напевно багато цікавих веселих річей...

— Алеж, добродію, — відповів я скромно.

— Прошу, без вдаваної скромности. Радше розкажіть щось веселого... Якусь коротку, веселу пригоду...

Я, трохи збентежений, сказав:

— Добре... послухайте: „Мати посилає малого синка до коршми, щоби ледацого батька, алькоголіка, припровадив до дому. Син вертається без батька. На питання матері: „Де батько?" — дитина відповідає: „Тато в коршмі... сидить... з піною на устах". — „Чи так розсердився, що аж запінився?" питається зажурена мати. — „Ні, саме розпочав свіжо подану склянку пива!"

Я не думав, щоби повисший епізод був чимсь надзвичайним, але як автор міг я числити на признання. Мій слухач міг сміятися, евентуально приязно кивнути головою... Та я обманувся... Мій знакомий не ворухнувся навіть, лише отворив маленькі заспані очи й озвався:

— Дальше? Що було дальше? — Чи то вже кінець?! А що сталося з батьком? Як вернувся до дому?

— То не важне, чи прийшов до дому, чи ні... Дотеп міститься на влучній відповіді хлопця.

— Що він сказав?

— Сказав: „Батько... коршма... піна на устах!"

— Так щож?

— Бачите: Ядро тої мною уложеної анекдотки міститься у влучній відповіді хлопця. Бачив склянку пінистого пива, що її батько підносив до уст. Отже на питання матері відповів із діточою простотою: „Батько сидить з піною на устах". Мати з тої відповіди догадувалася, що піна виступила чоловікови на уста з гніву... або з замрячення ума...

— Так?

— Так.

— То страшне... Замрячення ума?

— Так!

— Отже?

— Мати думала, що її чоловік чимсь дуже схвилювався. На ділі ані не схвилювався, ані не розсердився, а пив спокійно пиво.

— А! Зачинаю розуміти... Знаменито... (сміється) вона думає, що схвильований, а він зовсім не схвильований... ха! ха! ха!... ах ті пиварні..

..— Що?

— Кажу: Пиварні... Бо як ходять туди молоді люде, то ще ввійде... але жонатий чоловік... бідак, без цента... В ниніщніх тяжких часах ходити до коршми — то злочин.

Я мовчки глядів на нього зпід лоба.

Мій гість, як ввічливий чоловік, мусів знати, що автор заслугує на деяку поблажливість і признання, бо сказав сміючись грубо:

— Ха, ха... то було дійсно дуже веселе... батько... коршма... піна на устах, ха! ха!... мати... така дурна, ха! ха! Розкажіть іще щось...

— Мій любий, — подумав я — тобі слід оповісти щось веселого!

— Прошу вас, оповіджте щось цікавого, — настоював ввічливий добродій з малими очима.

— Згода. Отже до гостинниці прийшов якийсь гість. Боячись, щоб йому не вкрали зі сіней парасолі, причепив до неї картку такого змісту: „Власник тої парасолі підносить одною рукою 3000 кг. Попробуйте лише вкрасти її!" Як заспокоїв голод і вернув до сіней — замісць парасолі найшов картку з написом: „Я перебігаю 18 кільометрів на годину — попробуйте здогонити мене!"

Мій сусід глянув на мене викривившись і спитав:

— Щож дальше? Чи здогонив злодія?

Я зітхнув і відповів, силуючися на терпеливість:

— Алеж то неважне... Ядро оповідженої вам анекдоти міститься в змісті обох карток... Автор першої числив на свої пястуки, злодій — на „видержаність" своїх ніг. Ноги відіграли тут важнійшу ролю.

— Важнійшу?

— Так!

— Скільки кільометрів перебігав той другий на годину?

— Вісімнайцять кільометрів.

— Чи то багато?!

— Дуже багато!

— Але колиб так законний власник парасолі був зловив злодія, не помогли би йому ноги й буки не минули би його!

— Можливо — відповів я.

— То мусіло діятися дуже давно. Тепер у гостинницях є ґардероби, управителі гостинниць відповідають за ґардеробу віддану під їх опіку.

— Так.

— Тепер культура промощує собі шлях... Чи давнійше було меньше злодіїв?

— Так!

Ми мовчали.

— Перепрашаю, ще одно питаня: таж злодій міг сховати парасолю і сказати: „Я не взяв ані парасолі, ані не писав картки!"

— Так!

Після кількох моїх коротких, просто футуристичних реплік, мій співбесідник запримітив моє невдоволення і вибухнув голосним сміхом:

— Ха, ха, хо, хо... ви мене заженете в могилу... Виходить... парасолі нема... втікає... ха! ха!... Відкіля ви знаєте цю пригоду? Оповіджте ще щось... Ну? прошу!

— Оповісти? — запримітив я з жалем сам до себе. — Добре! Слухайте! Один добродій приходить на обід до батька своєї судженої, гарної, молодої... Він у нових, модних лякерах... Мешти тиснуть страшно... Підчас обіду похиляється трохи й здіймає один мешт. У цюж мить пес хапає черевик і з добичею втікає... Наречений задеревів а як прийшов до себе, зірвався з крісла, перевертає стіл, зупа з вази зливається на тещу... Наречений в погоні за псом тручає дорогий вазон, який розбивається на куснички... Наречений допався песика, хоче його копнути, не вцілив і потрапив у тестя. Короткий крик, вискіт переляканої подруги, копнений паде на землю. Приголомшений молодець намагається зняти йому з ноги один черевик... Тесть носить протезу... Шарпнув сильно — вивертається, держучи в руці штучну ногу... Песик тимчасом викручує хвостом, стоїть на порозі й приглядається тій сцені...

Я не міг дальше оповідати. Нелюдський сміх душив слухача. Качався — в повному того слова значінні — по дивані, лице йому зі сміху викривилося, очи набігли кровю... сміявся, ревів.

— Досить, досить — кричав. — Ви мене заженете до гробу!

• • •

Давнійше я не розумів, для кого творять фільми, в котрих вояк ховається до комина й у ньому засипляє, якийсь розсіяний прохожий вивертає дитячий візок, на весіллю якийсь добродій всипає гостям за обшивку порошок, від якого мусять шкробатися. Ціле товариство драпається, а щасливий наречений при освідчинах бігає по кімнаті... шукає анонімової блохи.

Кому це все потрібне? Я не розумів того... Тепер розумію... і відтоді пишу лише ґротески.

Переклав
М. Лотоцький.